

**TIVOLI
VREDEN
BURG**

ACCADEMIA BIZANTINA

Antonio Vivaldi 1678-1741

Uit: L'Estro Armonico opus 3 (1711)

Concert nr. 6

Allegro • Largo • Presto

Concert nr. 11

*Allegro - Adagio e spiccato - Allegro • Largo
e spiccato (Siciliano) • Allegro*

Violsoli door **Alessandro Tamperi** en
Ana Liz Ojeda

Concert nr. 10

Allegro • Largo - Larghetto • Allegro

Violsoli door **Alessandro Tamperi, Ana Liz
Ojeda, Sara Meloni** en **Maria Grokhotova**

Concert nr. 8

Allegro • Larghetto e spiritoso • Allegro

Violsoli door **Alessandro Tamperi** en
Ana Liz Ojeda

PAUZE

Antonio Vivaldi

De vier jaargetijden opus 8 voor viool en
strijkers (1725)

De lente

Allegro

Largo e pianissimo sempre

Allegro ('Danza pastorale')

De zomer

Allegro non molto - Allegro

Adagio

Presto

De herfst

Allegro non molto ('Ballo, e canto de' villanelli')

Adagio molto ('Ubriachi dormienti')

Allegro ('La caccia')

De winter

Allegro non molto

Largo

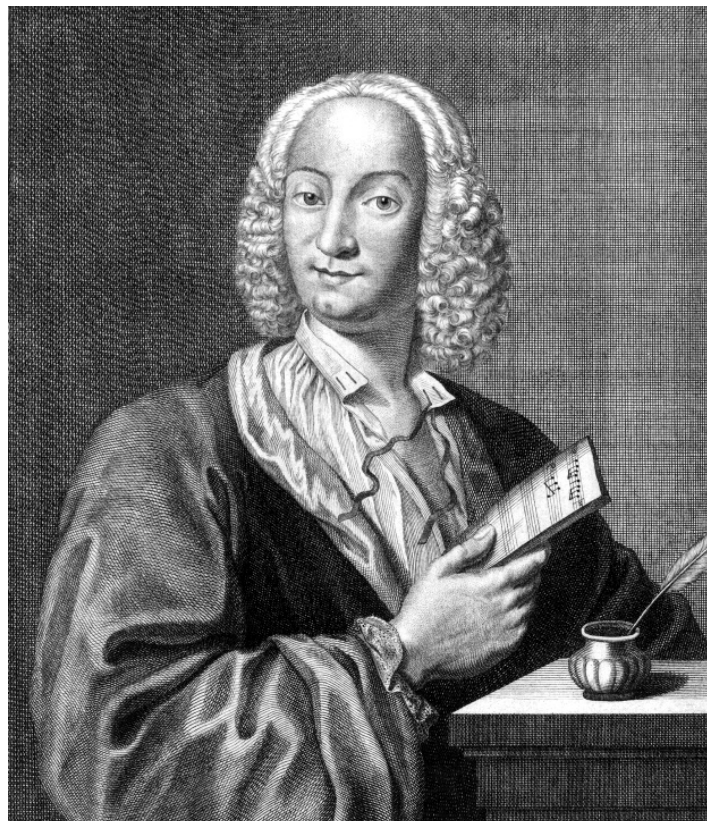
Allegro

In de tijd dat Johann Sebastian Bach, Georg Philipp Telemann en Georg Friedrich Händel nog jong waren, begin achttiende eeuw, was Venetië een waar muzikaal trekpleister. Een van de grootste attracties was het virtuoze vioolspel van de priester-componist Antonio Vivaldi. Zijn spel werd zelfs bij toeristen aangeprezen in een stadsgids uit 1713. Over dit vioolmirakel deden zoveel enthousiaste verhalen de ronde, dat uit heel Europa tal van musici naar Venetië kwamen om les bij hem te nemen.

Zo bezocht in februari 1715 jurist en concertorganisator Uffenbach uit Frankfurt een opera-uitvoering in het Teatro Sant'Angelo: 'Tegen het einde speelde Vivaldi een solo, heel bewonderenswaardig. Tot slot speelde hij nog een improvisatie die bij mij een grote schok teweegbracht. Want zoiets is werkelijk onspeelbaar, nu niet en nooit niet. Hij kwam met zijn vingers tot op een haarbreedte van de kam, zodat er nauwelijks nog ruimte overbleef voor de strijkstok en hij speelde ongelooflijk snel fuga's op alle vier snaren.' Later schreef Uffenbach: 'Na het eten kwam Vivaldi, de beroemde componist en violist, bij mij langs, nadat ik al dikwijls op een bezoek had aangedrongen. Ik sprak met hem over een paar concerten die ik graag van hem wilde hebben en bestelde ze. Ik liet hem een paar flessen wijn brengen. Hij improviseerde zeer ingewikkeld op de viool, werkelijk onnavolgbaar. Van zo dichtbij kon ik zijn behendigheid nog beter bewonderen. Ik realiseerde me dat hij extreem moeilijke en gevarieerde stukken speelde, maar op een manier die noch aangenaam noch cantabel was.'

VIVALDI'S VIRTUOZE SPEL EN REVOLUTIONAIRE CONCERTEN WAREN ENKELE TIENTALLEN JAREN HÉT VOORBEELD VOOR VIOLISTEN EN COMPONISTEN IN HEEL EUROPA.

Antonio Vivaldi, de componerende roodharige priester. De vioolvirtuoos. Hij woonde en werkte in Venetië, maar bereisde half Europa om er zijn werken

uit te voeren en uit te geven. In zijn tijd zo beroemd, maar tot ver in onze eeuw vergeten en verguisd. Sinds de herontdekking van zijn muziek in de jaren 1920 weten we, dat de muziekgeschiedenis er zonder hem totaal anders zou hebben uitgezien. Vivaldi's virtuoze spel en revolutionaire concerten waren enkele tientallen jaren hét voorbeeld voor violisten en componisten in heel Europa. Ook zij die thuisbleven, zoals Bach, konden zich door de Vivaldi-mode laten meedrijven. Want veel van Vivaldi's muziek werd voor het eerst uitgegeven in Amsterdam en vond vandaar gemakkelijk zijn weg naar muzikale centra als Weimar, Dresden, Hamburg, Berlijn en Londen. Zo leerden Telemann, Bach en vele anderen het ambacht van het schrijven van sonates en concerten om vervolgens werken voor de eeuwigheid na te laten, zoals de *Concerti grossi opus 12* van Händel en de *Brandenburgse concerten* van Bach.

Opschudding en ontroering

Vivaldi's heftige stijl zorgde in heel Europa voor opschudding. Tijdgenoten vertellen dat veel vrouwen bij het beluisteren 'in tranen en snikken zijn uitgebarsten en in extase zijn geraakt.'

Het grootste gedeelte van zijn ongeveer 500 concerten schreef Vivaldi voor het Santo Ospedale della Pietà in Venetië, waar hij vanaf 1703 als vioolleraar, dirigent en componist was

aangesteld. Het was een van de vier kloosters waar honderden Venetiaanse weesjongens en -meisjes werden ondergebracht. De jongens werden opgeleid tot schoenmaker, wever of steenhouwer zodat ze later in hun eigen onderhoud konden voorzien. Maar de meisjes en de in de Pietà woonachtige

DEZE EXPERIMENTELE MUZIEK SLOEG DESTIJD IN ALS EEN BOM EN KLINT OOK NU NOG FRIS EN VERRASSEND.

vrouwen wijdden zich vrijwel volledig aan de muziek. Daardoor werd de Pietà, dankzij de concerten en liturgievieringen, een grote culturele attractie die tot ver buiten Venetië bekend was. In ooggetuigenverslagen klinkt verwondering door over de meisjes die zingen als engelen, prachtig viool spelen, maar ook grote instrumenten als fagot en contrabas de baas kunnen. Het orkest van de Pietà gold als een van de toporkesten van Europa op het gebied van techniek, orkestklank, virtuositeit en expressie. Uit een beschrijving van Charles de Brosses weten we: 'de meisjes spelen viool, fluit, orgel, hobo, cello en fagot; kortom, geen instrument, hoe groot ook, jaagt hun angst aan.' De solistische prestaties van de meisjes deden niet onder voor hun orkestrale vaardigheden: 'Wat een perfecte en stipte uitvoering! Alleen hier hoor je de allereerste aanzet van een strijkstok, die ten onrechte zo geprezen wordt van de Opéra in Parijs', zo vond een ooggetuige.

Bij Vivaldi's muziek was vaak sprake van mond-op-mond-reclame. Zoals in het geval van een neef van Bachs broodheer in Weimar, prins Johann Ernst die in Utrecht studeerde. Die hoorde in 1713 in de Nieuwe Kerk in Amsterdam de blinde organist Jan Jacob de Graaf Vivaldi's muziek spelen, nam er stapels bladmuziek van mee naar Weimar en ontketende daar een ware Vivaldi-mode. De concerttranscripties die hij De Graaf hoorde spelen kwamen vers van de pers, want van Vivaldi had de Amsterdamse uitgeverij Roger & Le Cène het jaar daarvoor *L'Estro Armonico opus 3* (De harmonische fantasie) uitgebracht, een bundel met twaalf concerten voor een tot vier violen en cello. Daaruit zijn vanavond vier concerten te horen.

De vier jaargetijden

De vier jaargetijden zijn de bekendste voorbeelden van Vivaldi's ongewone manier van componeren. Alle vier de vioolconcerten bieden prachtige voorbeelden van programmamuziek, maar daarbij kan men voor aardige verrassingen komen te staan. Zo staat 'De zomer' opvallend genoeg in g-klein. Maar Vivaldi's begeleidende dichtregels bieden de verklaring. Mens en natuur gaan gebukt onder de verzengende hitte. Een herder ontwaakt angstig en huivert bij het opkomende onweer, waar bliksemschichten de hemel doorklieven en stortregens de aarde geselen. Vivaldi tovert het de luisteraar allemaal voor ogen. Bij Vivaldi's *Winterconcert* speelt zich een strijd af tussen de conventie en de compositorische vrijheid. Deze experimentele muziek sloeg destijds in als een bom en klinkt ook nu nog fris en verrassend. In het bijgevoegde sonnet beschreef Vivaldi een mozaïek van winterse beelden en gebeurtenissen die in het concert worden verklankt. Maar in zijn fantasierijke toonschilderingen leefde Vivaldi zich naast heftige winterstormen, zomerse donder en bliksem ook uit in lieflijke lentetaferelen van een vredig buitenleven vol weiden met bloemen.

Clemens Romijn

UITVOERENDEN

Ottavio Dantone klavecimbel/dirigent

Alessandro Tampieri viool (concertmeester)

Sara Meloni viool

Lisa Ferguson viool

Maria Grokhotova viool

Ana Liz Ojeda viool

Mauro Massa viool

Heriberto Delgado viool

Marco Massera altviool

Alice Bisanti altviool

Alessandro Palmeri cello

Giulio Padoin cello

Nicola Dal Maso contrabas

Simone Vallerotonda luit

OTTAVIO DANTONE

De Italiaanse Ottavio Dantone is klavecijnist en dirigent. Hij studeerde aan het Conservatorio Giuseppe Verdi in Milaan en kwam al snel na zijn afstuderen bekend te staan als een van de meest vooraanstaande klavecijnisten van zijn generatie. Hij won prijzen op concoursen in Parijs en Brugge. Vanaf 1989 werkte hij samen met de Accademia Bizantina en sinds 1996 is hij muzikaal leider van het gezelschap. Onder zijn leiding groeide het gezelschap uit tot een ensemble van wereldfaam en trad ze op in concertzalen en operahuizen over de hele wereld.

ACCADEMIA BIZANTINA

Accademia Bizantina werd in 1983 opgericht door vier vrienden in de schoot van het conservatorium van Ravenna en staat intussen al vier decennia aan de baroktop. De bedoeling was 'muziek te maken als een groot kwartet'. Het ensemble speelt op historische instrumenten en heeft zich in de loop der tijd steeds verder kunnen specialiseren

in repertoire uit de 17e, 18e en 19e eeuw.

Een aantal prominente personen uit de muzikwereld ondersteunden de ontwikkeling en groei van het orkest, onder wie Jorg Demus, Carlo Chiarappa, Riccardo Muti en Luciano Berio.

In het kader van duurzaamheid vervangen wij de boeketten voor musici na afloop van het concert door een duurzaam alternatief: bloembollen. De musici krijgen een pakket Hollandse bloembollen mee. Zo kunnen ze zelf thuis van een duurzaam boeket genieten.

MEER BAROKORKESTEN

Zondag 18 februari

ENSEMBLE CORRESPONDANCES

FRANSE BAROKMUZIEK VAN CHARPENTIER

Donderdag 28 maart

JOHANNES-PASSION

ORKEST VAN DE 18E EEUW & CAPPELLA AMSTERDAM

Woensdag 15 mei

L'ARPEGGIATA

ALLA NAPOLETANA